

ARTIKLER

125

MIFO
EN MODELL FOR ANALYSE
AV FOLKETRYGDENS ALDERS-
PENSJON

Av

Charlotte Koren

MIFO
A MODEL FOR ANALYSIS OF THE
OLD AGE PENSION OF THE NATIONAL
INSURANCE

OSLO 1981

STATISTISK SENTRALBYRÅ

MIFO
EN MODELL FOR ANALYSE
AV FOLKETRYGDENS ALDERS-
PENSJON

Av
Charlotte Koren

MIFO
A MODEL FOR ANALYSIS OF THE
OLD AGE PENSION OF THE NATIONAL
INSURANCE

OSLO 1981

ISBN 82-537-1239-1

ISSN 0085-431 x

FORORD

Plan- og utredningsavdelingen i Sosialdepartementet startet 1976 et prosjekt for å utvikle informasjonssystemer og modeller for folketrygdens økonomi. Dette arbeidet er senere videreført i Byråets Gruppe for skatteforskning.

I denne artikkelen presenteres en beregningsmodell for alderspensjonene på individnivå.

Førstekonsulent Charlotte Koren har utviklet modellen, hovedsakelig under et engasjement i Sosialdepartementet.

Statistisk Sentralbyrå, Oslo, 19. mars 1981

Odd Aukrust

PREFACE

The Planning and Research Division of the Ministry of Social Affairs initiated in 1976 a project to establish models (and routines) to study the economy of the National Insurance Scheme in Norway. This project is now continued by the Central Bureau of Statistics.

This paper presents a model for computing individual old age pensions.

The model was developed by Ms. Charlotte Koren during her engagement for the Ministry of Social Affairs.

Central Bureau of Statistics, Oslo, 19 March 1981

Odd Aukrust

INNHold

	Side
1. Innledning	7
2. Beregningsrutinen MIFO	7
3. Eksempel på bruk av modellen. Problemstillinger omkring alderspensjonens størrelse våren 1981	10
3.1. Tabell A. Alderspensjon for minstepensjonister	11
3.2. Tabell B. Komponentene i pensjonen etter sluttpoengtall og familietype	12
3.3. Tabell C. Alderspensjon etter fødselsår og sluttpoeng- tall	15
3.4. Tabell D. Utvikling i realdisponibel pensjon ved alternative regelendringer	20
3.5. Tabell E. Alderspensjon etter sluttpoeng. Samletabell	24
3.6. Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning for ulike grupper pensjonister	25
3.7. Tabell G. Utvikling i realdisponibel pensjon	29
3.8. Tabell H. Utvikling i minstepensjonene	32
3.9. Tabell I. Full uførepensjon for ulike grupper uføre- pensjonister	34
3.10. Tabell J. Sammenligning av to års regler	37
Sammendrag på engelsk	41
Utkommet i serien Artikler fra Statistisk Sentralbyrå (ART)	43

Standardtegn i tabeller

- . Tall kan ikke forekomme
- Null

CONTENTS

	Page
1. Introduction	7
2. MIFO - a computer model	7
3. Examples of the use of the model. Problems in connection with the old age pensions. Spring 1981	10
3.1. Table A. Minimum old age pensions	11
3.2. Table B. Components of the pension by final pension points and family category	12
3.3. Table C. Old age pension by year of birth and final pension points	15
3.4. Table D. Development of real disposable pension under alternative changes in the Basic Amount etc.	20
3.5. Table E. Old age pension by final pension points	24
3.6. Table F. Income, pension, disposable income and pension in ratio of pension, by income for groups of pensioners	25
3.7. Table G. Development of disposable real pensions, indices	29
3.8. Table H. Development of minimum pensions	32
3.9. Table I. Full disability pension for groups of disability pensioners	34
3.10. Table J. Comparison of two years' pensions	37
Summary in English	41
Issued in the series Articles from the Central Bureau of Statistics (ART)	43

Explanation of Symbols in Tables

- . Category not applicable
- Nil

1. INNLEDNING

Folketrygden utgjør en stadig økende del av vår økonomi. Utgiftene til alderspensjon er i 1980 kommet opp i ca. 12 milliarder, et beløp som fordeles mellom nær 520 000 alderspensjonister, og utgjør om lag 60 prosent av folketrygdens pensjonsstønader. På grunn av alderspensjonens dominerende plass har utformingen av denne delen av folketrygdsystemet sentral betydning for samfunnsøkonomien og for de nåværende og fremtidige alderspensjonister. I denne artikkelen vil vi vise hvordan pensjonene er i dag, hvordan de har utviklet seg, og hvordan endringer i trygdeytelsene kan slå ut for enkelte grupper av alderspensjonister. Beregningene er utført ved hjelp av MIFO.

2. BEREGNINGSRUTINEN MIFO

MIFO (Mikromodell for folketrygden) er et EDB-program til beregning av pensjoner og skatter for nærmere spesifiserte typehushold ved ulike forutsetninger om pensjonsutmålingen og skattesatser. Programmet skal være et verktøy til å belyse de økonomiske virkningene av folketrygdens ytelser for den enkelte trygdemottaker.

Programmet dekker en rekke problemstillinger av typen:

- Virkninger av endring i grunnbeløpet
- Utvikling av realdisponibel inntekt
- Ytelser etter familietype
- Pensjonsdekning i forhold til tidligere arbeidsinntekt
- Betydningen av fødselsår for alderspensjonisten
- Sammenlikning av alternativer

Programmet bygger på den nåværende stønadsstrukturen for folketrygdens alderspensjon. Sentrale størrelser her er:

- grunnbeløpet
- særtillegget
- tilleggspensjonen
- kompensasjonsbeløpet
- pensjonspoeng
- sluttpoengtall

Grunnbeløpet fastsettes som et kronebeløp hvert år av Stortinget (ofte med endringer i løpet av året) og en rekke av folketrygdens ytelser fastsettes i forhold til dette.

Særtillegget fastsettes også ved årlige stortingsvedtak i form av en prosentsats som er forskjellig for ektefeller som begge har pensjon og øvrige pensjonister.

Tilleggspensjonen beregnes i forhold til grunnbeløpet og er avhengig av antall år med opptjente pensjonspoeng og poengenes størrelse i de enkelte år.

Kompensasjonsbeløpet utgjør et fast kronebeløp, forskjellig for enslige og ektepar. Det ble innført i 1970 som kompensasjon for overgang til merverdiavgift og endringer i skattlegging av pensjonister og har blitt holdt konstant siden.

Pensjonspoeng beregnes hvert år i yrkesaktiv alder på grunnlag av pensjongivende inntekt. Poenget fremkommer ved å trekke årets grunnbeløp fra pensjongivende inntekt og dele differansen på grunnbeløpet.

Sluttpoengtallet fastsettes ved pensjonering som gjennomsnittet av de 20 beste pensjonspoengene. Har man færre enn 20 poengår, settes sluttpoengtallet til gjennomsnittet av alle poeng. I MIFO beregnes pensjoner og skatter for ulike pensjonister, representert ved typehushold. Typehusholdene er bestemt ved tre kjennetegn; familietype, fødselsår og sluttpoengtall.

Vi har valgt å begrense beregningene til tre familietyper; enslig, pensjonistektepar og pensjonist som forsørger ektefelle. Pensjonister med selvforsørgende ektefelle får samme pensjon som enslige, så vi kan si at familietyper "enslig" også inneholder "gift med selvforsørgende". For pensjonistektepar med tilleggspensjon, forutsetter vi at bare den ene av ektefellene har tjent opp pensjonspoeng, mens den andre er minstepensjonist. (F.eks. vil alle pensjonistektepar hvor hun har vært husmor eller hatt meget lav inntekt, komme inn under denne familietyper.) MIFO har ingen familietype for ektepar hvor begge har tilleggspensjon av betydning. Hver av ektefellene i et slikt par vil ha pensjonsforhold som ligner på ensliges, bortsett fra at grunnpensjon pluss kompensasjonstillegg er redusert til 75 prosent.

Ved pensjonsberegningene gjøres en rekke andre forenklinger og forutsetninger om typehusholdene. Vi forutsetter at:

- Pensjonisten har full trygdetid.
- Pensjonisten tar ut full pensjon ved oppnådd pensjonsalder. Det beregnes altså ikke ventetillegg.
- Pensjonsalderen var 70 år før 1973, og 67 år etter 1973. I året 1973 ble fire hele kull alderspensjonister; de som fylte 67, 68, 69 og 70 år.

- Alle med sluttpoengtall > 0 har godskrevet poengår for hvert år fra 1967 fram til pensjonering.
- I noen av tabellene forutsettes også at pensjonisten har fått samme pensjonspoeng hvert år i yrkesaktiv alder, dvs. hans arbeidsinntekt har vokset i takt med grunnbeløpet.

I MIFO kan det beregnes grunnpensjon, forsørgingstillegg, tilleggspensjon, sært tillegg, kompensasjonstillegg og skatter, både skatt på pensjon og skatt på arbeidsinntekt. Alle pensjons- og inntektstørrelser kan deflateres med en prisindeks om man ønsker beregninger i faste priser.

Ved pensjonsberegningen brukes følgende formler:

$$\begin{aligned} G_p &= G(1 - Z_2 * gf) \\ G_{hb} &= G(Z_3 * gh + g_b * N_b) \\ T &= G * g_t(P_4 * t_p/t_o + p * t_p/40) \\ S &= sG - T \\ K &= k(1 - Z_2 * gf + Z_3 * gh) \\ A &= G_p + G_{hb} + T + S + K \end{aligned}$$

$$\begin{aligned} G_p &= \text{Grunnpensjon} \\ G_{hb} &= \text{Forsørgingstillegg} \\ T &= \text{Tilleggspensjon} \\ S &= \text{Sært tillegg} \\ K &= \text{Kompensasjonstillegg} \\ A &= \text{Sum alderspensjon} \\ G &= \text{Grunnbeløpet} \\ gf &= \text{Ektefellefratrekk} \\ gh &= \text{Ektefelle tillegg} \\ g_b &= \text{Barnetillegg} \\ g_t &= \text{Tilleggspensjonsprosent} \\ s &= \text{Sært tilleggspersent} \\ k &= \text{Kompensasjonstillegg for enslig} \\ Z_2 &= 1 \text{ hvis pensjonistektepar} \\ &0 \text{ ellers} \\ Z_3 &= 1 \text{ hvis forsørger ektefelle} \\ &0 \text{ ellers} \\ N_b &= \text{Antall forsørgede barn} \\ P_4 &= 4 \text{ hvis } P > 4 \\ &P \text{ hvis } P < 4, \text{ hvor } P \text{ er sluttpoengtallet} \\ p &= P - P_4 \\ t_p &= \text{Fødselsår} + 67 - 1967 \quad t_p < 40 \\ t_o &= 20 \text{ hvis fødselsår} < 1917 \\ &\text{Fødselsår} - 1897 \text{ hvis fødselsår mellom } 1917 \text{ og } 1937 \\ &40 \text{ hvis fødselsår} > 1937 \end{aligned}$$

Ved skatteberegningene er det også gjort enkelte forenklinger i det skattene grupperes i to: en degressiv skatt (kommuneskatt + fellesskatt + sykedel av medlemsavgiften til folketrygden) og en progressiv skatt (statsskatt). Tidligere års regler for særskatt til u-hjelp og sykedelen blir ikke behandlet nøyaktig på alle inntektstrinn.

For ektepar beregnes skatten ved felles ligning i klasse II. Minstefradrag og oppgjørsfradrag beregnes separat for hver ektefelles andel av pensjonen. Forsørget ektefelles andel er halvparten av grunnpensjon, forsørgingstillegg og kompensasjonstillegg.

Ved pensjons- og skatteberegningene må det leses inn satser - grunnbeløp, særtilleggssatser, progresjonstabeller etc. Disse satsene gjelder for en periode, f.eks. for ett år. Satser som gjelder historiske år fra 1970 til i dag, er allerede lagret i maskinen og blir hentet fram ved MIFO-kjøringer over utviklingen av pensjonene tidligere år. Det kan også lagres flere alternativer for satser i et prognoseår.

Programmet MIFO kan brukes til å belyse en rekke problemstillinger, og utskriftstabellene kan redigeres svært fritt. Imidlertid vil ofte de samme problemstillingene gå igjen, slik at det er et begrenset antall beregninger og tabelltyper som blir brukt. For de tabelltyper som vi tror er de mest aktuelle, er det laget ferdig 10 standardtabeller som er meget enkle å få ut. I kap. 3 vil vi presentere og kommentere disse 10 standardtabellene.

Vi vil minne om at alle trygdeberegningene i MIFO gjøres for et typehushold. Typehusholdene vi har tatt med er valgt slik at vi mener å ha dekket storparten av dagens faktiske pensjonister. Hvor mange faktiske pensjonister som faller inn under de enkelte typehusholdene gir MIFO imidlertid ingen opplysninger om.

MIFO inngår, sammen med anslag for fordelingen av pensjonister på de enkelte husholdstypene, som en del av en budsjettmodell for folketrygden, MAFO. Oppbyggingen av modellen MAFO er presentert i serien Rapporter 79/6.

3. EKSEMPEL PÅ BRUK AV MODELLEN. PROBLEMSTILLINGER OMKRING ALDERS-PENSJONENS STØRRELSE VÅREN 1981

Vi vil her gi noen eksempler på problemstillinger som kan belyses ved MIFO's standardtabeller. Ved hjelp av disse tabellene vil vi beskrive enkelte sider ved dagens pensjonssystem, se på utviklingen etter 1970 for grupper av pensjonister og belyse virkningene av alternative endringer i de fremtidige pensjonene.

3.1. Tabell A. Alderspensjon for minstepensjonister

La oss først kartlegge hvor store pensjonene faktisk er for de ulike grupper alderspensjonister etter de regler som pr. 1. januar er fastsatt for 1981, og i første rekke se på minstepensjonistene.

Tabell A. Minstepensjon våren 1981. Kr
Alderspensjonister

	Grunn- pen- sjon	For- sørgings- tillegg	Sær- til- legg	Kompensa- sjons- tillegg	Sum minste- pensjon
Enslig	17 400	-	7 656	500	25 556
Pensjonistektepar	26 100	-	14 268	750	41 118
Forsørger ektefelle ...	17 400	8 700	7 656	750	34 506

Tabell A viser pensjonen på årsbasis for tre grupper minstepensjonister: enslige, pensjonistektepar og gifte pensjonister som forsørger ektefellen. Pensjonene er delt i de enkelte komponentene grunnpensjon, forsørgingstillegg, særtillegg og kompensasjonstillegg. Reglene for pensjonsutmålingen kommer tydelig fram i tabellen. Vi ser f.eks. at pensjonistektepar mottar 1,5 ganger så stor grunnpensjon som en enslig eller pensjonist som forsørger sin ikke-pensjonerte ektefelle. (Pensjonister med selvforsørgende ektefelle får samme pensjon som enslige.) Pensjonisten som forsørger ektefelle mottar imidlertid forsørgingstillegg som svarer til 0,5 ganger grunnpensjonen, men får særtillegg som enslig og kompensasjonstillegg som pensjonistektepar. Dette fører til at årlig pensjon for pensjonisten med forsørgelsesbyrde er ca. 6 600 kroner mindre enn samlet pensjon for pensjonistekteparet. Forskjellen mellom disse to pensjonisttypene kan f.eks. bare være at den ene har en kone som er ett år yngre enn den andre. Idet den forsørgede også når pensjonsalderen øker parets samlede pensjon med 6 600 kroner.

Da minstepensjonen i realiteten er skattefri, vil tabellen også vise disponibel inntekt for de pensjonistene som ikke har andre inntekter utenom pensjonen.

Tabellen viser hva pensjonene vil bli i 1981 hvis grunnbeløpet eller særtilleggssats ikke blir endret i løpet av året, altså etter de satser som gjelder fra 1. januar 1981. Det er bebudet en ny regulering av pensjonene fra 1. mai 1981.

3.2. Tabell B. Komponentene i pensjonen etter sluttpoengtall og familietype

La oss videre se på pensjonene til de pensjonistene som har tjent opp pensjonspoeng.

Tabell B. Pensjon våren 1981 for 1914-kullet
Enslig

Slutt- poeng	Inn- tekt ved pen- sjons- alder	Grunn- pen- sjon	Forsørg- ingstil- legg	Til- leggs- pen- sjon	Sær- til- legg	Kom- pen- sa- sjons- til- legg	Sum- pen- sjon	Pen- sjons- dek- ning
				Kr				Pst.
0	17 400	17 400	-	-	7 656	500	25 556	146,87
1.00	34 800	17 400	-	5 481	2 175	500	25 556	73,44
2.00	52 200	17 400	-	10 962	-	500	28 862	55,29
3.00	69 600	17 400	-	16 443	-	500	34 343	49,34
4.00	87 000	17 400	-	21 924	-	500	39 824	45,77
5.00	104 400	17 400	-	24 665	-	500	42 565	40,77
6.00	121 800	17 400	-	27 405	-	500	45 305	37,20
7.00	139 200	17 400	-	30 146	-	500	48 046	34,52
8.33	208 626	17 400	-	33 790	-	500	51 690	24,78

Tabell B. Pensjon våren 1981 for 1914-kullet
 Pensjonistektepar

Slutt- poeng	Inn- tekt ved pen- sjons- alder	Grunn- pen- sjon	Forsørg- ingstil- legg	Til- leggs- pen- sjon	Sær- til- legg	Kom- pen- sa- sjons- til- legg	Sum- pen- sjon	Pen- sjons- dek- ning
				Kr				Pst.
0	17 400	26 100	-	-	14 268	750	41 118	236,31
1.00	34 800	26 100	-	5 481	8 787	750	41 118	118,16
2.00	52 200	26 100	-	10 962	7 134	750	44 946	86,10
3.00	69 600	26 100	-	16 443	7 134	750	50 427	72,45
4.00	87 000	26 100	-	21 924	7 134	750	55 908	64,26
5.00	104 400	26 100	-	24 665	7 134	750	58 649	56,18
6.00	121 800	26 100	-	27 405	7 134	750	61 389	50,40
7.00	139 200	26 100	-	30 146	7 134	750	64 130	46,07
8.33	208 626	26 100	-	33 790	7 134	750	67 774	32,49

 Tabell B. Pensjon våren 1981 for 1914-kullet
 Pensjonist som forsørger ektefelle

Slutt- poeng	Inn- tekt ved pen- sjons- alder	Grunn- pen- sjon	Forsørg- ingstil- legg	Til- leggs- pen- sjon	Sær- til- legg	Kom- pen- sa- sjons- til- legg	Sum- pen- sjon	Pen- sjons- dek- ning
				Kr				Pst.
0	17 400	17 400	8 700	-	7 656	750	34 506	198,31
1.00	34 800	17 400	8 700	5 481	2 175	750	34 506	99,16
2.00	52 200	17 400	8 700	10 962	-	750	37 812	72,44
3.00	69 600	17 400	8 700	16 443	-	750	43 293	62,20
4.00	87 000	17 400	8 700	21 924	-	750	48 774	56,06
5.00	104 400	17 400	8 700	24 665	-	750	51 515	49,34
6.00	121 800	17 400	8 700	27 405	-	750	54 255	44,54
7.00	139 200	17 400	8 700	30 146	-	750	56 996	40,95
8.33	208 626	17 400	8 700	33 790	-	750	60 640	29,07

Beregningene er gjort for de yngste pensjonistene i 1981, nemlig dem som er 67 år (født 1914). Det er forutsatt at pensjonistene har tjent poeng hvert år fra folketrygden ble innført i 1967 til oppnådd pensjonsalder, og at de tar ut full pensjon ved fylte 67 år. Tabellene inneholder foruten de enkelte delene av pensjonen og samlet pensjon (på årsbasis) også anslag for pensjonistenes yrkesaktive inntekt før pensjonsalder og deres bruttopensjonsdekning ved pensjonering.

I denne tabellen er "inntekt før pensjonsalder" beregnet for hvert pensjonspoeng som den inntekt som ville gitt dette poeng i 1981. Hvis vi forutsetter at pensjonisten har hatt en jevn poengopptjening, vil denne inntekten være et anslag for hans inntektsnivå før pensjonering.

For pensjonistektepar har vi forutsatt at den ene ektefellen står for hele poengopptjeningen, og at den andre er minstepensjonist.

Tabellen illustrerer hvordan tilleggspensjonen vokser med voksende sluttpoengtall, og hvordan særtillegget avkortes krone for krone mot tilleggspensjonen. Pensjonistene i dette fødselskullet må ha sluttpoengtall opp mot 2, for å oppnå mer enn minstepensjon. Pensjonistektepar beholder det ene særtillegget, siden vi har forutsatt at bare den ene av ektefellene har tilleggspensjon.

Det kan være interessant å se nærmere på hvilken inntekt minstepensjonistene har hatt som yrkesaktive. Tilleggspensjonen avhenger av poengopptjeningen hvert år (gjennomsnittlig opptjent poeng utgjør sluttpoengtallet) og antall poengår. Antall mulige poengår avhenger av hvilket år pensjonisten er født - registreringen av poeng begynte i 1967. For den enkelte pensjonist vil antall poengår også avhenge av hvor mange år han har hatt tilstrekkelig høy inntekt til at det blir registrert pensjonspoeng. I MIFO-beregningene har vi forutsatt at pensjonistene med pensjonspoeng har tjent poeng hvert år fra 1967, og sluttpoengtallene i tabellene er gjennomsnittet av disse poengene. (Hvis vi forutsetter at de har tjent samme poengtall hvert år, kan vi fra sluttpoengtallet beregne oss tilbake til deres inntekt hvert år før pensjonering. Dette gjøres i flere av standardtabellene.) Men en pensjonist kan oppnå samme tilleggspensjon ved høyere sluttpoengtall og færre poengår. I tabell B har vi forutsatt at det ligger 14 poengår bak sluttpoengtallet. En pensjonist med f.eks. bare 7 poengår og sluttpoengtall 4, vil få samme pensjon som en pensjonist med sluttpoengtall 2 i tabellen vår. Fullt så enkelt er det ikke å regne om for høyere sluttpoengtall.

Som det fremgår av formelen brukt til beregning av tilleggspensjon (s.9), bidrar ikke poeng over og under 4 like meget til tilleggspensjonen før år 2007. Dette ser vi i tabell B. Tilleggspensjonen vokser sterkere for lave sluttpoengtall enn for høye.

Tabellen viser at pensjonsdekningen er sterkt fallende med økende poeng og varierer betydelig mellom familietyper. Pensjonsdekningen vil si forholdet mellom bruttoinntektene etter og før pensjonering. Da alderspensjonister skattlegges etter andre regler enn yrkesaktive, og pga. at inntektsskatten er progressiv, vil nettopensjonsdekning vise et noe annet bilde. Det vil vi komme tilbake til under tabell F.

3.3. Tabell C. Alderspensjon etter fødselsår og sluttpoengtall

Tilleggspensjonens størrelse avhenger både av pensjonistens sluttpoengtall og av hans antall poengår. Inntil folketrygdsystemet er fullt utbygget (år 2007), vil tilleggspensjonens størrelse være begrenset av at pensjonistene ikke har fått tid til å tjene opp nok poengår før de nådde pensjonsalderen. Jo eldre fødselskull, desto lavere pensjon. (En del pensjonister vil få full tilleggspensjon allerede fra 1987. Dette gjelder pensjonister som tar ut pensjon først fra fylte 70 år, og som har pensjonspoeng <4.)

Tabell C. Betydningen av fødselsår og sluttpoeng tall for pensjon i 1981.
 Kr
 Enslig

Fødsels- år	Sluttpoeng								
	0	1	2	3	4	5	6	7	8.33
1901	25 556	25 556	25 556	25 556	25 556	25 556	25 730	26 513	27 554
1902	25 556	25 556	25 556	25 556	25 730	26 709	27 688	28 666	29 968
1903	25 556	25 556	25 556	25 556	27 296	28 471	29 645	30 820	32 382
1904	25 556	25 556	25 556	25 556	27 296	28 471	29 645	30 820	32 382
1905	25 556	25 556	25 556	25 556	27 296	28 471	29 645	30 820	32 382
1906	25 556	25 556	25 556	25 556	27 296	28 471	29 645	30 820	32 382
1907	25 556	25 556	25 556	26 122	28 862	30 232	31 603	32 973	34 795
1908	25 556	25 556	25 556	27 296	30 428	31 994	33 560	35 126	37 209
1909	25 556	25 556	25 556	28 471	31 994	33 756	35 518	37 279	39 622
1910	25 556	25 556	25 730	29 645	33 560	35 518	37 475	39 433	42 036
1911	25 556	25 556	26 513	30 820	35 126	37 279	39 433	41 586	44 450
1912	25 556	25 556	27 296	31 994	36 692	39 041	41 390	43 739	46 863
1913	25 556	25 556	28 079	33 169	38 258	40 803	43 348	45 892	49 277
1914	25 556	25 556	28 862	34 343	39 824	42 565	45 305	48 046	51 690
1940	25 556	25 730	33 560	41 390	49 220	57 050	64 880	72 710	83 124

Tabell C. Betydningen av fødselsår og sluttpoeng tall for pensjon i 1981.
Kr
Pensjonistektepar

Fødsels- år	Sluttpoeng									
	0	1	2	3	4	5	6	7	8.33	
1901	41 118	41 118	41 118	41 118	41 118	41 118	41 814	42 597	43 638	
1902	41 118	41 118	41 118	41 118	41 814	42 793	43 772	44 750	46 052	
1903	41 118	41 118	41 118	41 118	43 380	44 555	45 729	46 904	48 466	
1904	41 118	41 118	41 118	41 118	43 380	44 555	45 729	46 904	48 466	
1905	41 118	41 118	41 118	41 118	43 380	44 555	45 729	46 904	48 466	
1906	41 118	41 118	41 118	41 118	43 380	44 555	45 729	46 904	48 466	
1907	41 118	41 118	41 118	42 206	44 946	46 316	47 687	49 057	50 879	
1908	41 118	41 118	41 118	43 380	46 512	48 078	49 644	51 210	53 293	
1909	41 118	41 118	41 118	44 555	48 078	49 840	51 602	53 363	55 706	
1910	41 118	41 118	41 814	45 729	49 644	51 602	53 559	55 517	58 120	
1911	41 118	41 118	42 597	46 904	51 210	53 363	55 517	57 670	60 534	
1912	41 118	41 118	43 380	48 078	52 776	55 125	57 474	59 823	62 947	
1913	41 118	41 118	44 163	49 253	54 342	56 887	59 432	61 976	65 361	
1914	41 118	41 118	44 946	50 427	55 908	58 649	61 389	64 130	67 774	
1940	41 118	41 814	49 644	57 474	65 304	73 134	80 964	88 794	99 208	

Tabell C. Betydningen av fødselsår og sluttpoeng tall for pensjon i 1981.
 Kr
 Gift pensjonist som forsørger ektefelle

Fødsels- år	Sluttpoeng								
	0	1	2	3	4	5	6	7	8.33
1901	34 506	34 506	34 506	34 506	34 506	34 506	34 680	35 463	36 504
1902	34 506	34 506	34 506	34 506	34 680	35 659	36 638	37 616	38 918
1903	34 506	34 506	34 506	34 506	36 246	37 421	38 595	39 770	41 332
1904	34 506	34 506	34 506	34 506	36 246	37 421	38 595	39 770	41 332
1905	34 506	34 506	34 506	34 506	36 246	37 421	38 595	39 770	41 332
1906	34 506	34 506	34 506	34 506	36 246	37 421	38 595	39 770	41 332
1907	34 506	34 506	34 506	35 072	37 812	39 182	40 553	41 923	43 745
1908	34 506	34 506	34 506	36 246	39 378	40 944	42 510	44 076	46 159
1909	34 506	34 506	34 506	37 421	40 944	42 706	44 468	46 229	48 572
1910	34 506	34 506	34 680	38 595	42 510	44 468	46 425	48 383	50 986
1911	34 506	34 506	35 463	39 770	44 076	46 229	48 383	50 536	53 400
1912	34 506	34 506	36 246	40 944	45 642	47 991	50 340	52 689	55 813
1913	34 506	34 506	37 029	42 119	47 208	49 753	52 298	54 842	58 227
1914	34 506	34 506	37 812	43 293	48 774	51 515	54 255	56 996	60 640
1940	34 506	34 680	42 510	50 340	58 170	66 000	73 830	81 660	92 074

Tabell C illustrerer hvordan både sluttpoengtall og fødselsår påvirker pensjonens størrelse. Tabellen viser pensjonene våren 1981. Ved beregningene er det forutsatt at pensjonistene tjente opp poeng hvert år fra 1967 til pensjonsalder - dvs. 70 år før 1973 og 67 år etter 1973. (I virkeligheten vil en del av hvert fødselskull ha færre poengår enn dette, og vil få beregnet en forholdsvis lavere pensjon.) Tabellen viser også hvor stor pensjonen ville ha blitt for pensjonister med full (40 års) opptjeningstid.

Av tabellen kan vi se hvor meget pensjonen varierer mellom forskjellige fødselskull blant pensjonister som har oppnådd samme sluttpoengtall, dvs. som har ligget på omtrent samme inntektsnivå i yrkesaktiv alder. De yngste pensjonistene med f.eks. sluttpoengtall 4, får nesten 1 600 kroner mer i årlig pensjon enn dem som er ett år eldre. For høyere inntektsgrupper er forskjellen mellom kullene enda større.

I øverste venstre hjørne finner vi minstepensjonistene. Hvor høyt sluttpoengtall som er nødvendig for å få tilleggspensjon utover minstepensjonen, øker med økende alder. Pensjonister født 1901 mottar minstepensjon i 1981 selv med sluttpoengtall 4, mens de yngste pensjonistkullene får pensjon utover tilleggspensjonen allerede fra sluttpoengtall 2. Dette forholdet stemmer godt med intensjonen da man innførte særtillegget: det skulle være et tillegg til de eldste pensjonistene som ikke hadde fått anledning til å tjene opp poengår.

Av tabellen kan vi for øvrig se en effekt av nedsettelsen av pensjonsalder i 1973, som førte til at flere årskull fikk pensjon samtidig. Fødselskullene 1903 - 1906 hadde fått tid til å tjene opp like mange poengår, og de oppnådde like pensjoner ved likt sluttpoengtall.

I tabell C har vi med en linje for fødselskullet 1940, et kull som, hvis pensjonsalderen holdes uendret til 67 år, vil gå av med pensjon i 2007, dvs. når folketrygden er fullstendig utbygget. Dette blir det første pensjonistkull med mulighet for 40 poengår, og altså det første kull alderspensjonister som vil motta full tilleggspensjon. Vi ser hva samlet pensjon vil utgjøre med 1981-grunnbeløpet. Minstepensjonistene vil bare inkludere dem som har hatt virkelig lave inntekter i yrkesaktiv alder. Allerede ved sluttpoengtall 1, dvs. en årlig inntekt på omkring 35 000 kroner med det grunnbeløpet som gjelder våren 1981, mottar pensjonisten tilleggspensjon utover særtillegget. En enslig pensjonist med sluttpoengtall 4 - som tilsvarer omtrent gjennomsnittlig poengtall - vil få nesten 50 000 kroner i pensjon. Dette er 10 000 kroner mer enn hva pensjonisten fra 1914 får. Høyeste pensjon

for enslig - med maksimal poengopptjening gjennom 40 år - vil utgjøre ca. 83 000 kroner med det grunnbeløpet som gjelder våren 1981.

Endelig viser tabellen hvordan grupper med pensjonister som mottar pensjoner av samme størrelse, er sammensatt av både eldre pensjonister med høyt sluttpoengtall og yngre med lavere poeng. F.eks. vil pensjonister født 1901 med 6 poeng, født 1902 med 4 poeng og født 1910 med 2 poeng, få nøyaktig samme pensjon i 1981. Vi kan trekke flere slike linjer på skrå gjennom tabellen som forbinder ulike typer pensjonister som mottar pensjon av samme størrelse. Pensjonister i en slik gruppe vil ha like inntektsforhold i dag, og har opplevd omtrent samme inntektsutvikling etter pensjoneringen. Ofte vil det være hensiktsmessig å betrakte slike grupper under ett, uten å skille mellom kull eller poeng. I tabellene G og J vil vi benytte oss av slike grupperinger.

Ved beregningene for ektepar er det forutsatt at bare den ene ektefelle har tilleggspensjon.

3.4. Tabell D. Utvikling i realdisponibel pensjon ved alternative regelendringer

Vi har hittil beskrevet pensjonene slik de er ved de satser som gjelder ved inngangen av 1981. Gjennom flere år er grunnbeløpet og ofte også særtillegget blitt regulert i løpet av kalenderåret. Ved en slik justering er det viktig å kartlegge virkningene som justeringen vil medføre på realdisponibel pensjon for ulike pensjonistgrupper. Ofte vil myndighetene føle at det er et valg mellom hvor meget av økningen som skal gis i grunnbeløpet, og hvor meget som skal gis i særtillegget. Justering av grunnbeløpet kommer alle pensjonister til gode, og får betydning for en rekke andre ytelser som følger grunnbeløpet. Indirekte vil det også få konsekvenser for poengopptjeningen blant yrkesaktive. Særtillegget kommer i første rekke pensjonistene med de laveste pensjonene til gode. Tidligere fikk det en viss effekt for pensjonister med høyere pensjoner, fordi særfradraget for alder mv. ble beregnet etter det særtillegg som gjaldt ved årets utgang. Om man velger å justere grunnbeløpet eller særtillegget har også betydning utover pensjonenes størrelse angjeldende år. Yrkesaktives pensjionspoeng beregnes hvert år i forhold til gjeldende grunnbeløp. En sterk opptrapping av grunnbeløpet kan gi fallende pensjionspoeng for fremtidens pensjonister.

I Nasjonalbudsjett 1981 er det bebudet en økning av pensjonene fra 1. mai. I tabell D har vi beregnet fordelingsvirkningene av en rekke alternative justeringer i grunnbeløp og særtilleggssatser som kan være aktuelle. Tabellen viser endring i realdisponibel pensjon fra 1980 til 1981 ved 6 alternativer for 1981. Det er forutsatt en prisstigning på 11,5 prosent.

- Alt. A: Ingen justering av pensjonene i løpet av året
 " B: Grunnbeløpet økes med 3 750 kr 1. mai
 " C: Grunnbeløpet økes med 2 250 kr 1. mai
 " D: Særtillegget økes med 18 pst. 1. mai
 " E: Særtillegget økes med 27 pst. 1. mai
 " F: Grunnbeløpet økes med 2 250 kr og særtillegget med ca. 15 pst. 1. mai

Tabell D. Alternative justeringer av grunnbeløpet og særtillegget 1. mai 1981. Prosent
 Enslig

Pensjon første år. Kr	Fordelingsvirkninger av alternative regelendringer. Vekst i realdisponibel pensjon fra ett år til neste ¹⁾					
	Alt. A	Alt. B	Alt. C	Alt. D	Alt. E	Alt. F
24 344	-5,9	4,1	0,1	-0,1	2,8	5,4
26 115	-6,2	3,9	-0,1	-5,3	-2,5	-0,1
29 109	-6,2	3,9	-0,1	-6,2	-6,2	-0,1
32 103	-6,3	4,0	-0,2	-6,3	-6,3	-0,2
35 097	-6,3	4,2	-0,0	-6,3	-6,3	-0,0
38 091	-6,3	4,4	0,1	-6,3	-6,3	0,1
41 085	-6,3	4,6	0,2	-6,3	-6,3	0,2

1) For minstepensjonister, se kommentar i teksten.

Tabell D. Alternative justeringer av grunnbeløpet og særtillegget
1. mai 1981. Prosent
Pensjonistektepar. Bare en ektefelle har tilleggspensjon

Pensjon første år. Kr	Fordelingsvirkninger av alternative regelendringer. Vekst i realdisponibel pensjon fra ett år til neste ¹⁾					
	Alt. A	Alt. B	Alt. C	Alt. D	Alt. E	Alt. F
39 339	-5,8	4,6	0,4	1,6	5,4	7,2
41 501	-5,8	4,7	0,5	-2,3	1,0	3,7
44 495	-5,9	4,8	0,5	-2,5	-0,8	3,6
47 489	-5,9	4,8	0,6	-2,7	-1,1	3,5
50 483	-6,0	4,7	0,5	-2,9	-1,4	3,2
53 477	-6,0	4,9	0,5	-3,1	-1,6	3,2
56 471	-6,0	5,0	0,6	-3,2	-1,8	3,1

1) For minstepensjonister, se kommentar i teksten.

Tabell D. Alternative justeringer av grunnbeløpet og særtillegget
1. mai 1981. Prosent
Pensjonist som forsørger ektefelle

Pensjon første år. Kr	Fordelingsvirkninger av alternative regelendringer. Vekst i realdisponibel pensjon fra ett år til neste ¹⁾					
	Alt. A	Alt. B	Alt. C	Alt. D	Alt. E	Alt. F
32 911	-6,0	4,4	0,4	-1,2	0,9	4,3
34 681	-5,8	4,2	0,2	-5,1	-3,1	0,2
37 675	-5,8	4,3	0,3	-5,8	-5,8	0,3
40 669	-5,9	4,4	0,3	-5,9	-5,9	0,3
43 663	-6,0	4,3	0,2	-6,0	-6,0	0,2
46 657	-6,0	4,5	0,3	-6,0	-6,0	0,3
49 651	-6,0	4,6	0,4	-6,0	-6,0	0,4

1) For minstepensjonister, se kommentar i teksten.

Alternativ A viser utviklingen i disponibel realpensjon hvis pensjonene ikke blir justert 1. mai. Alle pensjonister får en reduksjon på omkring 6 prosent. Dette er ikke et aktuelt alternativ.

Alternativene B og C viser hvordan en justering av grunnbeløpet alene fordeler seg nokså jevnt på pensjonistgrupper. Alternativ B gir en økning i realdisponibel pensjon på 4-5 prosent til alle. Alternativ C er omtrent minimum av hva som må gis hvis realpensjonene skal holdes uendret fra 1980 til 1981. Enslige får en svakere vekst enn ektepar. Det skyldes skattleggingen.

Alternativene D og E viser effekten av bare å regulere særtilleggssatsene. Dette vil bare berøre minstepensjonistene. Alle med tilleggspensjon utover minstepensjonen får den samme negative utvikling som ved alternativ A, ingen justering 1. mai. Pensjonistektepar vil få det bedre, fordi i våre regneeksempler er den ene av ektefellene alltid minstepensjonist, slik at selv om den andre har tilleggspensjon vil de i fellesskap ha glede av minstepensjonsøkningen.

Alternativ F viser en kombinert grunnbeløps- og særtilleggsøkning. Minstepensjonistene får en betydelig økning i inntekten, mens pensjonister med tilleggspensjon utover særtillegget, får sin disponible realinntekt ubetydelig endret.

Nå er det myndighetenes forutsetning at pensjonister som bare har minstepensjon ikke skal ilignes skatt. Minstepensjonister vil innrømmes (etter behovsprøving) særfradrag for liten skatteevne, tilstrekkelig til at skatt av pensjon faller bort. MIFO tar ikke hensyn til dette (se tabell J). Mer korrekt ville det derfor være å se på vekst i bruttorealpensjon for minstepensjonistene. For alle alternativer gjør dette at inntektsutviklingen blir enda gunstigere for minstepensjonistene.

Tabell D*. Fordelingsvirkninger av alternative endringer i grunnbeløpet og særtillegget. Vekst i minstepensjonene fra 1980 til 1981 ved ulike justeringer 1. mai. Prisvekst 1980 - 1981 11,5 prosent

	Alt. A	Alt. B	Alt. C	Alt. D	Alt. E	Alt. F
Enslig	-5,9	7,4	2,1	1,8	5,7	9,1
Ektepar	-6,3	7,0	1,7	3,3	8,0	10,3
Forsørger	-6,0	7,3	2,0	-0,3	2,6	7,1

Fram til 1978 ble særfradraget for alder mv. (som kommer alle pensjonister til gode) fastsatt slik at minstepensjonene stort sett ble skattefrie. Siden 1978 har særfradraget vært holdt på 13 200 kroner, mens pensjonene har vokst betydelig. Det særfradraget pga. liten skatteevne som må til for å sikre at minstepensjonen er fri for skatt, må hvert år økes like meget som minstepensjonen. Når man sammenligner tabell D og D*, ser man at en stor del av minstepensjonistenes disponible inntektsvekst stammer fra særfradraget for liten skatteevne. Dette reiser spørsmålet om det er riktig at minstepensjonistenes kår skal sikres gjennom økende skattelettelser heller enn gjennom pensjonene.

3.5. Tabell E. Alderspensjon etter sluttpoengtall. Samletabell

La oss gå tilbake til tabell B som gav detaljerte tabeller over sammensetninger av pensjonen for ulike pensjonister. Ofte vil en mer summarisk tabell gi et tilstrekkelig inntrykk av fordelingen av pensjoner. Tabell E er en enkel oversiktstabell, satt sammen av siste kolonne i hver tabell i tabellsett B.

Tabell E. Alderspensjon etter sluttpoengtall våren 1981 for 1914-kullet. Kr

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjonsalder	Enslig	Sluttpoeng	
			Pensjonist- ektepar	Forsørger ektefelle
0	17 400	25 556	41 118	34 506
1.00	34 800	25 556	41 118	34 506
2.00	52 200	28 862	44 946	37 812
3.00	69 600	34 343	50 427	43 293
4.00	87 000	39 824	55 908	48 774
5.00	104 400	42 565	58 649	51 515
6.00	121 800	45 305	61 389	54 255
7.00	139 200	48 046	64 130	56 996
8.33	208 626	51 690	67 774	60 640

3.6. Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning for ulike grupper pensjonister

I tabell B så vi litt på bruttopensjonsdekningen. Mer interessant er det kanskje å sammenligne disponibel inntekt før og etter pensjonering. Skattleggingen av pensjonsinntekt og arbeidsinntekt er forskjellig på flere områder. Pensjonistene har rett til særfradrag i inntekten. De betaler ikke pensjonsdel av medlemsavgiften til folketrygden, og pensjonistektepar tilstås to minste- og oppgjørsfradrag. Tabell F viser inntekt, pensjon og pensjonsdekning - dvs. pensjon/-inntekt - både brutto og netto (før og etter skatt).

Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning våren 1981. 1914-kullet
Enslig

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjons- alder	Dispo- nibel inn- tekt	Sum pensjon	Dispo- nibel pen- sjon	Pensjonsdekning	
					Brutto	Netto
Kr				Pst.		
0.	17 400	14 707	25 556	25 391	146,87	172,65 1)
1.00 ...	34 800	26 791	25 556	25 391	73,44	94,78 1)
2.00 ...	52 200	37 517	28 862	27 882	55,29	74,32
3.00 ...	69 600	48 143	34 343	31 920	49,34	66,30
4.00 ...	87 000	57 567	39 824	35 899	45,77	62,36
5.00 ...	104 400	65 533	42 565	37 889	40,77	57,82
6.00 ...	121 800	72 372	45 305	39 878	37,20	55,10
7.00 ...	139 200	78 440	48 046	41 868	34,52	53,38
8.33 ...	208 626	99 512	51 690	44 353	24,78	44,57

1) Se kommentar i teksten om særfradrag for liten skatteevne.

Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning
våren 1981. 1914-kullet
Pensjonistektepar

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjons- alder	Dispo- nibel inn- tekt	Sum pensjon	Dispo- nibel pen- sjon	Pensjonsdekning	
					Brutto	Netto
Kr					Pst.	
0.	17 400	16 478	41 118	39 637	236,31	240,55 1)
1.00 ...	34 800	29 120	41 118	39 637	118,16	136,12 1)
2.00 ...	52 200	40 830	44 946	42 521	86,10	104,14
3.00 ...	69 600	52 192	50 427	46 650	72,45	89,38
4.00 ...	87 000	62 858	55 908	50 660	64,26	80,59
5.00 ...	104 400	72 528	58 649	52 650	56,18	72,59
6.00 ...	121 800	80 681	61 389	54 640	50,40	67,72
7.00 ...	139 200	87 619	64 130	56 629	46,07	64,63
8.33 ...	208 626	109 921	67 774	59 275	32,49	53,93

1) Se kommentar i teksten om særfradrag for liten skatteevne.

Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning
våren 1981. 1914-kullet
Forsørger ektefelle

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjons- alder	Dispo- nibel inn- tekt	Sum pensjon	Dispo- nibel pen- sjon	Pensjonsdekning	
					Brutto	Netto
Kr					Pst.	
0.	17 400	16 478	34 506	34 506	198,31	209,41 1)
1.00 ...	34 800	29 120	34 506	34 506	99,16	118,50 1)
2.00 ...	52 200	40 830	37 812	37 172	72,44	91,04
3.00 ...	69 600	52 192	43 293	41 301	62,20	79,13
4.00 ...	87 000	62 858	48 774	45 311	56,06	72,09
5.00 ...	104 400	72 528	51 515	47 301	49,34	65,22
6.00 ...	121 800	80 681	54 255	49 291	44,54	61,09
7.00 ...	139 200	87 619	56 996	51 280	40,95	58,53
8.33 ...	208 626	109 921	60 640	53 926	29,07	49,06

1) Se kommentar i teksten om særfradrag for liten skatteevne.

Tabellene gir fallende pensjonsdekning med økende inntekt, og viser at nettopensjonsdekningen ligger vesentlig høyere enn bruttopensjonsdekningen. For de laveste inntektsgruppene kan pensjonen bli høyere enn inntekten. For ektepar som tidligere bare hadde en svært lav inntekt, kan disponibel inntekt ved pensjonering mer enn fordobles, bl.a. fordi begge ektefellene vil oppnå pensjon. Vi ser også at ektepar med minstepensjon alle har fått økt sin disponible inntekt ved pensjonering. For enslige pensjonister (og pensjonister med selvfor-sørgende ektefelle) gjelder at ingen minstepensjonister har lavere nettopensjonsdekning enn ca. 95 prosent, og flere av pensjonistene vil ha pensjonsdekning på over 100 prosent. (I tabellen er det ikke regnet med særfradrag for liten skatteevne. Tar man hensyn til dette, blir pensjonsdekningen for minstepensjonister ytterligere forbedret et par prosentpoeng.) At yrkesaktive med lave inntekter får sin disponible inntekt økt ved pensjonering, er en kjensgjerning som sjelden kommer fram i debatten om minstepensjonistenes kår.

Denne tabellen gjelder de ynge pensjonistene i 1981 - de som er født i 1914. Når personer som har hatt såpass mange mulige poengår, ender som minstepensjonister, må det skyldes at de har hatt svært lav inntekt før pensjonering. For eldre kull finner vi minstepensjonister som har hatt ganske høy inntekt, men kort opptjeningsstid. Blant de eldre minstepensjonistene vil vi finne pensjonister med atskillig lavere pensjonsdekning enn 1914-kullet.

Da folketrygden ble innført, tok man sikte på at pensjonen skulle gi en pensjonsdekning på ca. 2/3 - usagt om dette skulle være brutto eller netto. Det var et mål for trygdesystemet fullt utbygd. Tabell F viser at pensjonsdekningen varierer sterkt med inntekt, familietype og om den beregnes før eller etter skatt. Velger vi nettopensjonsdekning, ser vi at for de fleste gifte pensjonister er denne målsettingen mer enn oppfylt i 1981. Bare i de høyeste inntektsgruppene finner vi pensjonsdekning på under 60 prosent. For enslige er pensjonsdekningen noe lavere. F.eks. vil enslige pensjonister med sluttpoengtall 4, og som har hatt en "vanlig" yrkesaktiv inntekt, få en nettopensjonsdekning på ca. 62 prosent.

Disse tabellene viste altså pensjonsdekningen i 1981 for pensjonister født i 1914. Folketrygden er ennå ikke fullt utbygd. La oss se hva pensjonene ville blitt dersom dagens pensjonister hadde hatt full opptjeningsstid (dvs. en tabellkjøring for 1940-kullet).

Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning
våren 1981. 1940-kullet
Enslig

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjons- alder	Dispo- nibel inn- tekt	Sum pensjon	Dispo- nibel pen- sjon	Pensjonsdekning	
					Brutto	Netto
Kr					Pst.	
0.	17 400	14 707	25 556	25 391	146,87	172,65
1.00 ...	34 800	26 791	25 730	25 523	73,94	95,27
2.00 ...	52 200	37 517	33 560	31 352	64,29	83,57
3.00 ...	69 600	48 143	41 390	37 036	59,47	76,93
4.00 ...	87 000	57 567	49 220	42 708	56,57	74,19
5.00 ...	104 400	65 533	57 050	47 922	54,65	73,13
6.00 ...	121 800	72 372	64 880	53 137	53,27	73,42
7.00 ...	139 200	78 440	72 710	58 352	52,23	74,39
8.33 ...	208 626	99 512	83 124	65 231	39,84	65,55

Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning
våren 1981. 1940-kullet
Pensjonistektepar

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjons- alder	Dispo- nibel inn- tekt	Sum pensjon	Dispo- nibel pen- sjon	Pensjonsdekning	
					Brutto	Netto
Kr					Pst.	
0.	17 400	16 478	41 118	39 637	236,31	240,55
1.00 ...	34 800	29 120	41 814	40 161	120,16	137,92
2.00 ...	52 200	40 830	49 644	46 060	95,10	112,81
3.00 ...	69 600	52 192	57 474	51 797	82,58	99,24
4.00 ...	87 000	62 858	65 304	57 482	75,06	91,45
5.00 ...	104 400	72 528	73 134	63 166	70,05	87,09
6.00 ...	121 800	80 681	80 964	68 778	66,47	85,25
7.00 ...	139 200	87 619	88 794	73 993	63,79	84,45
8.33 ...	208 626	109 921	99 208	80 929	47,55	73,62

Tabell F. Inntekt, pensjon, disponibel inntekt og pensjonsdekning
våren 1981. 1940-kullet
Forsørger ektefelle

Slutt- poeng	Inntekt ved pensjons- alder	Dispo- nibel inn- tekt	Sum pensjon	Dispo- nibel pen- sjon	Pensjonsdekning	
					Brutto	Netto
Kr					Pst.	
0.	17 400	16 478	34 506	34 506	198,31	209,41
1.00 ...	34 800	29 120	34 680	34 680	99,66	119,10
2.00 ...	52 200	40 830	42 510	40 711	81,44	99,71
3.00 ...	69 600	52 192	50 340	46 448	72,33	89,00
4.00 ...	87 000	62 858	58 170	52 133	66,86	82,94
5.00 ...	104 400	72 528	66 000	57 818	63,22	79,72
6.00 ...	121 800	80 681	73 830	63 502	60,62	78,71
7.00 ...	139 200	87 619	81 660	69 035	58,66	78,79
8.33 ...	208 626	109 921	92 074	75 971	44,13	69,11

Vi ser at når trygdesystemet er fullt utbygd, vil pensjonister med full opptjeningstid oppnå enda høyere pensjonsdekning enn i dag. Ingen pensjonsistgruppe vil få lavere nettoppensjonsdekning enn 65 prosent. For ektepar, hvor bare den ene har hatt poengopptjening, vil nettoppensjonsdekningen ligge vesentlig høyere, 80-90 prosent for store inntektsgrupper. Bruttopen-sjonsdekningen derimot, ligger nærmere målsettingen på 2/3.

3.7. Tabell G. Utvikling i realdisponibel pensjon

Hvordan har inntektsutviklingen vært for pensjonistene etter 1970? Tabell G viser utviklingen i realdisponibel pensjon for grupper med tilleggspensjon av en viss størrelse. Disse gruppene er fremkommet ved å samle pensjonistene med lik tilleggspensjon fra alle pensjonskullene - som beskrevet under tabell C. Tabellen viser også hvilken pensjon gruppene får på årsbasis med de satser som gjelder våren 1981. Øverste høyre hjørne er skilt ut fra tabellen fordi det i de årene ikke fantes pensjonister med så høy tilleggspensjon pga. deres korte opptjeningstid.

Tabell G. Utvikling i realdisponibel pensjon 1970 - 1981. 1970=100.
Pensjon våren 1981. Kr
Enslig

Til- leggs- pen- sjon	Pensjonsnivå								
	OG	0.18G	0.36G	0.54G	0.72G	0.90G	1.08G	1.26G	1.44G
1970	100,0	100,0	100,0	.	.	.	.	.	.
1971	108,9	103,4	105,3	104,8	.	.	.	.	.
1972	110,0	102,3	104,4	103,9	.	.	.	.	.
1973	111,1	102,5	104,6	104,1	104,3	.	.	.	.
1974	112,8	104,1	106,7	107,0	107,1	106,7	.	.	.
1975	115,1	105,3	107,5	108,8	108,9	108,3	108,6	.	.
1976	122,3	111,9	109,6	111,4	111,4	110,8	111,0	.	.
1977	129,5	118,5	111,6	114,3	114,4	113,7	113,6	112,8	.
1978	136,4	124,8	111,6	114,1	114,1	113,4	113,7	112,9	112,2
1979	139,9	128,0	114,5	113,3	113,3	112,7	112,9	112,1	111,5
1980	140,2	128,3	114,7	109,9	110,1	109,5	109,6	109,0	108,5
1981									
vår	132,2	121,1	108,3	103,3	103,5	102,9	103,0	102,4	101,9
1981									
vår	25556,0	25556,0	25556,0	27296,0	30428,0	33560,0	36692,0	39824,0	42956,0

Tabell G. Utvikling i realdisponibel pensjon 1970 - 1981. 1970=100.
Pensjon våren 1981. Kr
Pensjonistektepar

Til- leggs- pen- sjon	Pensjonsnivå								
	OG	0.18G	0.36G	0.54G	0.72G	0.90G	1.08G	1.26G	1.44G
1970	100,0	100,0	100,0	.	.	.	.	.	.
1971	110,7	107,5	106,4	106,6	.	.	.	.	.
1972	111,7	107,4	105,5	105,8	.	.	.	.	.
1973	112,7	107,9	106,6	106,8	106,4	.	.	.	.
1974	114,5	109,7	108,4	108,9	108,5	108,1	.	.	.
1975	116,9	111,2	110,9	111,3	110,9	110,4	110,5	.	.
1976	125,9	119,3	115,1	115,4	114,9	114,2	114,2	.	.
1977	134,9	127,9	120,7	120,8	120,0	119,2	119,1	118,3	.
1978	141,5	134,1	123,5	123,4	122,5	121,5	121,3	120,5	120,3
1979	144,8	137,3	125,9	124,5	123,4	122,4	122,1	121,3	121,0
1980	142,8	135,4	124,2	122,0	121,1	120,1	119,8	118,8	118,6
1981									
vår	134,9	127,9	117,3	115,2	114,3	113,4	113,0	112,1	111,8
1981									
vår	41118,0	41118,0	41118,0	43380,0	46512,0	49644,0	52776,0	55908,0	59040,0

Tabell G. Utvikling i realdisponibel pensjon 1970 - 1981. 1970=100.
Pensjon våren 1981. Kr
Forsørger ektefelle

Til- leggs- pen- sjon	Pensjonsnivå								
	0G	0.18G	0.36G	0.54G	0.72G	0.90G	1.08G	1.26G	1.44G
1970	100,0	100,0	100,0	.	.	.	.	.	.
1971	107,4	103,6	104,0	103,9	.	.	.	.	.
1972	107,7	102,5	102,8	102,5	.	.	.	.	.
1973	108,5	102,6	103,1	103,3	103,8	.	.	.	.
1974	110,2	104,2	104,8	105,3	105,8	105,5	.	.	.
1975	111,9	105,3	105,6	107,2	107,7	107,4	107,7	.	.
1976	117,4	110,4	107,5	109,0	109,5	109,1	109,4	.	.
1977	123,0	115,6	109,5	111,7	112,5	112,1	112,3	111,8	.
1978	127,6	120,0	109,5	111,7	112,6	112,2	112,5	112,1	111,7
1979	129,9	122,2	111,4	111,4	112,1	111,7	112,0	111,6	111,1
1980	130,1	122,4	111,6	108,4	109,0	108,7	109,1	108,6	108,2
1981									
vår	122,7	115,4	105,3	102,4	102,9	102,6	102,9	102,4	102,0
1981									
vår	34506,0	34506,0	34506,0	36246,0	39378,0	42510,0	45642,0	48774,0	51906,0

Tabellene har en rekke interessante trekk. Innen hver familietype er det minstepensjonistene som har hatt den høyeste veksten, og denne gruppen har hatt vekst hvert eneste år. Minstepensjonistene finner vi i den første kolonnen og i kolonnen for tilleggspensjon lik 0.18G fra og med året 1975, da særtilleggssatsen passerte 18. I tabellen er det ikke tatt hensyn til det ekstra særfradrag for liten skatteevne som i de senere årene har sikret minstepensjonister skattefrihet. Realpensjonsutviklingen har i realiteten vært enda gunstigere. På grunnlag av tabell H, kan vi beregne den til:

Tabell G*. Utvikling i realpensjon for minstepensjonister. 1970=100

	Enslig	Ektepar	Forsørger
1970	100,0	100,0	100,0
1971	107,5	109,1	105,8
1972	108,7	110,2	106,3
1973	109,3	110,8	106,6
1974	111,4	112,9	108,6
1975	113,9	115,6	110,6
1976	120,6	124,0	115,6
1977	127,9	133,0	121,2
1978	135,0	142,2	126,1
1979	138,4	146,7	128,3
1980	139,6	147,2	128,7
1981 vår	131,5	138,0	121,0

At utviklingen tidligere år heller ikke er helt lik, skyldes at særfradraget ikke alltid gav full skattefrihet for alle grupper hvert år - det kunne variere med hvorvidt særtilleggssatsen var endret i løpet av året. For øvrig er det i tabell G regnet med at pensjonistene i 1970 betalte premie for syketrygd; i tabell G* ser vi på bruttopensjonen. Hvorvidt minstepensjonister faktisk har betalt skatter og avgifter, kan kanskje ha variert med ligningskontorenes praksis.

For pensjonistene med tilleggspensjon utover minstepensjon har utviklingen i realdisponibel pensjon vært atskillig svakere. Årene 1971 - 1973 sank pensjonen for store grupper pensjonister. Fra 1978 til i dag er realdisponibel pensjon redusert for alle grupper. (Utviklingen fra 1980 til våren 1981 skal vi imidlertid ikke legge særlig vekt på.) I begynnelsen av 70-årene var pensjonister med en liten tilleggspensjon den gruppen som kom aller dårligst ut. Denne gruppen falt ofte mellom to stoler: Økningen i realdisponibel pensjon oppnås gjennom regulering av grunnbeløp og særtillegg og gjennom justering av skattesatsene. Pensjonister med pensjon like over minstepensjonen nøt ikke godt av særtilleggsøkningen, og fikk ofte heller ikke noen skattelette fordi de ikke hadde betalt noen skatt. For de høyere inntektsgrupper har utviklingen i realdisponibel pensjon vært nokså jevn - uavhengig av pensjonens størrelse.

Større forskjeller finner vi mellom familietyperne. Pensjonistekteparene har hatt en sterkere inntektsvekst enn enslige, og forskjellen er enda større mellom ektepar hvor henholdsvis den ene eller begge er pensjonerte. Denne forskjellen kan forklares med at vårt pensjonistektepar inneholder én minstepensjonist. Et ektepar hvor begge har tilleggspensjon av betydning, vil ha hatt en inntektsutvikling omtrent som enslige pensjonister.

Gift pensjonist som forsørger sin ektefelle sakker stadig akterut i forhold til andre pensjonister. Dette gjelder særlig for minstepensjonistene. Man kan undres på om dette skyldes en bevisst politikk, eller om det bare "har blitt sånn". I virkeligheten vil mange pensjonister ha skiftet familietype i denne perioden. Gifte forsørgere går over til å bli del av et pensjonistektepar når den forsørgede når pensjonsalder. Når ektefellen dør, får den gjenlevende pensjon som enslig, eventuelt med arvet tilleggspensjon.

3.8. Tabell H. Utvikling i minstepensjonene

Tabell H er en enkel oversiktstabell over minstepensjonenes størrelse fra 1970 fram til våren 1981.

Tabell H. Minstepensjon 1970 - 1981. Løpende kroner

	Enslig	Pensjonist- ektepar	Forsørger ektefelle
1970	7 810	11 970	11 460
1971	8 900	13 850	12 850
1972	9 664	15 023	13 864
1973	10 445	16 220	14 945
1974	11 654	18 100	16 670
1975	13 308	20 696	18 958
1976	15 362	24 215	21 612
1977	17 770	28 330	24 711
1978	20 288	32 760	27 813
1979	21 780	35 406	29 630
1980	24 345	39 339	32 912
1981 vår	25 556	41 118	34 506

Pensjonene er blitt 3-4 doblet over perioden. Men pengeverdien har jo samtidig endret seg sterkt. Vi har derfor satt opp en ekstra-tabell over minstepensjonene i faste 1980-kroner:

Tabell H*. Minstepensjon i faste 1980-kroner

År	Enslig	Pensjonist- ektepar	Forsørger ektefelle
1970	17 472	26 779	25 638
1971	18 737	29 158	27 053
1972	18 986	29 514	27 238
1973	19 095	29 653	27 322
1974	19 455	30 217	27 830
1975	19 039	29 608	27 122
1976	21 044	33 171	29 606
1977	22 324	35 591	31 044
1978	23 563	38 049	32 303
1979	24 146	39 253	32 849
1980	24 345	39 339	32 912
1981 vår	22 920	36 877	30 947

Vi ser av tabellen at realverdien av pensjonene har vokst gjennom hele perioden, når vi ser bort fra de satsene som gjelder våren 1981. Fra 1970 til 1980 har pensjonen til enslig minstepensjonist økt med nesten 7 000 kroner (1980-kroner) og pensjonen til ektepar hvor begge er minstepensjonister med over 12 500 kroner. Dette representerer en reell økning av pensjonen for disse gruppene. (For oversikt over prosentvis vekst i minstepensjonene, se forrige avsnitt tabell G*.)

3.9. Tabell I. Full uførepensjon for ulike grupper uførepensjonister

I MIFO har vi foreløpig tatt sikte på å belyse ulike forhold ved alderspensjonen. Nå er utmålingsreglene for uførepensjonen såpass like alderspensjonens, at vi har kunnet bruke MIFO til å tabulere uførepensjonen for visse grupper.

Tabell I. Full uførepensjon 1981 for ulike fødselskull, inntektsnivåer og familiestørrelse. Kr
Enslig

Slutt- poeng	Inntekt før pensjo- nering	Fødselsår					
		1915	1920	1925	1930	1935	1940
0.00	17 400	25 556	25 556	25 556	25 556	25 556	25 556
1.00	34 800	25 556	25 556	25 556	25 556	25 556	25 730
2.00	52 200	29 645	31 517	31 882	32 136	32 324	33 560
3.00	69 600	35 518	38 326	38 873	39 225	39 536	41 390
4.00	87 000	41 390	45 135	45 864	46 373	46 747	49 220
5.00	104 400	44 326	49 050	50 758	52 245	53 599	57 050
6.00	121 800	47 263	52 965	55 652	58 118	60 450	64 880
7.00	139 200	50 199	56 880	60 546	63 990	67 301	72 710
8.33	209 148	54 104	62 087	67 054	71 801	76 413	83 124

Tabell I. Full uførepensjon 1981 for ulike fødselskull, inntektsnivåer og familjestørrelse. Kr Forsørger ett barn

Slutt- poeng	Inntekt før pensjo- nering	Fødselsår					
		1915	1920	1925	1930	1935	1940
0.00	17 400	29 906	29 906	29 906	29 906	29 906	29 906
1.00	34 800	29 906	29 906	29 906	29 906	29 906	30 080
2.00	52 200	33 995	35 867	36 232	36 486	36 674	37 910
3.00	69 600	39 868	42 676	43 223	43 605	43 886	45 740
4.00	87 000	45 740	49 485	50 214	50 723	51 097	53 570
5.00	104 400	48 676	53 400	55 108	56 595	57 949	61 400
6.00	121 800	51 613	57 315	60 002	62 468	64 800	69 230
7.00	139 200	54 549	61 230	64 896	68 340	71 651	77 060
8.33	209 148	58 454	66 437	71 404	76 151	80 763	87 474

Tabell I. Full uførepensjon 1981 for ulike fødselskull, inntektsnivåer og familjestørrelse. Kr Forsørger to barn

Slutt- poeng	Inntekt før pensjo- nering	Fødselsår					
		1915	1920	1925	1930	1935	1940
0.00	17 400	34 256	34 256	34 256	34 256	34 256	34 256
1.00	34 800	34 256	34 256	34 256	34 256	34 256	34 430
2.00	52 200	38 345	40 217	40 582	40 836	41 024	42 260
3.00	69 600	44 218	47 026	47 573	47 955	48 236	50 090
4.00	87 000	50 090	53 835	54 564	55 073	55 447	57 920
5.00	104 400	53 026	57 750	59 458	60 945	62 299	65 750
6.00	121 800	55 963	61 665	64 352	66 818	69 150	73 580
7.00	139 200	58 899	65 580	69 246	72 690	76 001	81 410
8.33	209 148	62 804	70 787	75 754	80 501	85 113	91 824

Tabell I. Full uførepensjon 1981 for ulike fødselskull, inntektsnivåer og familiestørrelse. Kr
Forsørger ektefelle

Slutt- poeng	Inntekt før pensjo- nering	Fødselsår					
		1915	1920	1925	1930	1935	1940
0.00	17 400	38 856	38 856	38 856	38 856	38 856	38 856
1.00	34 800	38 856	38 856	38 856	38 856	38 856	39 030
2.00	52 200	42 945	44 817	45 182	45 436	45 624	46 860
3.00	69 600	48 818	51 626	52 173	52 555	52 836	54 690
4.00	87 000	54 690	58 435	59 164	59 673	60 047	62 520
5.00	104 400	57 626	62 350	64 058	65 545	66 899	70 350
6.00	121 800	60 563	66 265	68 952	71 418	73 750	78 180
7.00	139 200	63 499	70 180	73 846	77 290	80 601	86 010
8.33	209 148	67 404	75 387	80 354	85 101	89 713	96 424

Tabell I. Full uførepensjon 1981 for ulike fødselskull, inntektsnivåer og familiestørrelse. Kr
Forsørger ektefelle og ett barn

Slutt- poeng	Inntekt før pensjo- nering	Fødselsår					
		1915	1920	1925	1930	1935	1940
0.00	17 400	34 506	34 506	34 506	34 506	34 506	34 506
1.00	34 800	34 506	34 506	34 506	34 506	34 506	34 680
2.00	52 200	38 595	40 467	40 832	41 086	41 274	42 510
3.00	69 600	44 468	47 276	47 823	48 205	48 486	50 340
4.00	87 000	50 340	54 085	54 814	55 323	55 697	58 170
5.00	104 400	53 276	58 000	59 708	61 195	62 549	66 000
6.00	121 800	56 213	61 915	64 602	67 068	69 400	73 830
7.00	139 200	59 149	65 830	69 496	72 940	76 251	81 660
8.33	209 148	63 054	71 037	76 004	80 751	85 363	92 074

Tabell I. Full uførepensjon 1981 for ulike fødselskull, inntektsnivåer og familiestørrelse. Kr
Forsørger ektefelle og to barn

Slutt- poeng	Inntekt før pensjo- nering	Fødselsår					
		1915	1920	1925	1930	1935	1940
0.00	17 400	43 206	43 206	43 206	43 206	43 206	43 206
1.00	34 800	43 206	43 206	43 206	43 206	43 206	43 380
2.00	52 200	47 295	49 167	49 532	49 786	49 974	51 210
3.00	69 600	53 168	55 976	56 523	56 905	57 186	59 040
4.00	87 000	59 040	62 785	63 514	64 023	64 397	66 870
5.00	104 400	61 976	66 700	68 408	69 895	71 249	74 700
6.00	121 800	64 913	70 615	73 302	75 768	78 100	82 530
7.00	139 200	67 849	74 530	78 196	81 640	84 951	90 360
8.33	209 148	71 754	79 737	84 704	89 451	94 063	100 774

Tabellene viser uførepensjon 1981 for uføre med uføregrad på 100 prosent. Beregningene er gjort for enslige, gifte og uføre med barn. (Det er mer vanlig at uføre har barn de mottar forsørgings-tillegg for, enn at alderspensjonister forsørger barn.)

Uførepensjonen beregnes på grunnlag av den uføres poengopp-tjening fram til uførheten inntraff. For årene videre fram til pensjonsalder fastsettes beregnede uførepoeng, slik at pensjonen den uføre mottar skal tilsvare alderspensjonen han ville oppnådd ved pensjonsalder dersom han ikke var blitt ufør. Derfor vil uføre-pensjonene i dag være høyere jo yngre uførepensjonistene er (fram til kull født 1940), fordi de yngste ville ha hatt mulighet til å tjene opp flere poengår før alderspensjonering. (Dette gjelder bare for dem som har tjent opp poeng før de ble uføre.) Pensjonen til uføre født 1940 svarer altså til alderspensjonen når folketrygden er fullt utbygd (sammenlign med tabell F for 1940-kullet).

3.10. Tabell J. Sammenligning av to års regler

Den siste tabellen vi skal se på er en mer detaljert variant av tabell D, hvor vi ser nærmere på endringen i pensjon ved en foreslått regelendring.

Tabell J. Pensjoner og utvikling i realpensjoner 1980 - 1981 ved en mulig justering av grunnbeløp og sært tillegg pr. 1. mai 1981. Alternativ A er 1981, alternativ B er 1980
Enslig

Tilleggspensjon tilsvarende	Alt.A	Alt.B	Endring				
			A-B	A-B	Realpensjoner		
					Brutto	Dispo- nibel	
Kr			Pst.				
0 G	29 606	24 344	5 262	21,6	9,1	5,4	
0,18G	29 606	24 344	5 262	21,6	9,1	5,4	
0,36G	29 606	24 344	5 262	21,6	9,1	5,4	
0,54G	29 606	26 115	3 491	13,4	1,7	-0,1	
0,72G	33 008	29 109	3 899	13,4	1,7	-0,1	
0,90G	36 410	32 103	4 307	13,4	1,7	-0,2	
1,08G	39 812	35 097	4 715	13,4	1,7	-0,0	
1,26G	43 214	38 091	5 123	13,5	1,7	0,1	
1,44G	46 616	41 085	5 531	13,5	1,8	0,2	

Tabell J. Pensjoner og utvikling i realpensjoner 1980 - 1981 ved en mulig justering av grunnbeløp og sært tillegg pr. 1. mai 1981. Alternativ A er 1981, alternativ B er 1980
Pensjonistektepar

Tilleggspensjon tilsvarende	Alt.A	Alt.B	Endring				
			A-B	A-B	Realpensjoner		
					Brutto	Dispo- nibel	
Kr			Pst.				
0 G	48 378	39 339	9 039	23,0	10,3	7,2	
0,18G	48 378	39 339	9 039	23,0	10,3	7,2	
0,36G	48 378	39 339	9 039	23,0	10,3	7,2	
0,54G	48 945	41 501	7 444	17,9	5,8	3,7	
0,72G	52 347	44 495	7 852	17,6	5,5	3,6	
0,90G	55 749	47 489	8 260	17,4	5,3	3,5	
1,08G	59 151	50 483	8 668	17,2	5,1	3,2	
1,26G	62 553	53 477	9 076	17,0	4,9	3,2	
1,44G	65 955	56 471	9 484	16,8	4,7	3,1	

Tabell J. Pensjoner og utvikling i realpensjoner 1980 - 1981 ved en mulig justering av grunnbeløp og særtillegg pr. 1. mai 1981. Alternativ A er 1981, alternativ B er 1980 Forsørger ektefelle

Tilleggspensjon tilsvarende	Alt.A	Alt.B	Endring				
			A-B		Realpensjoner		Dispo- nibel
			Kr	Pst.	Brutto	netto	
0 G	39 306	32 911	6 395	19,4	7,1	4,3	
0,18G	39 306	32 911	6 395	19,4	7,1	4,3	
0,36G	39 306	32 911	6 395	19,4	7,1	4,3	
0,54G	39 306	34 681	4 625	13,3	1,6	0,2	
0,72G	42 708	37 675	5 033	13,4	1,7	0,3	
0,90G	46 110	40 669	5 441	13,4	1,7	0,3	
1,08G	49 512	43 663	5 849	13,4	1,7	0,2	
1,26G	52 914	46 657	6 257	13,4	1,7	0,3	
1,44G	56 316	49 651	6 665	13,4	1,7	0,4	

Alternativ A i tabell J svarer til alternativ F i tabell D, dvs. en økning i grunnbeløpet på kr 2 250 og økning i særtilleggssatsen på 15 prosent pr. 1. mai. Det er regnet med en prisstigning på 11,5 prosent fra 1980 til 1981. Tabell J viser hva pensjonen for 1981 vil utgjøre i gjennomsnitt for året ved en slik økning 1. mai. Tabellen viser videre endring i pensjon fra 1980 til 1981, både i kroner og prosent, og endelig endring i brutto og netto disponibel pensjon.

Siste kolonne i tabellen tilsvarende anslagene for endring i realdisponibel inntekt som ble gitt i tabell D. Denne kombinerte endring i grunnbeløp og særtillegg medfører altså omtrent uendret disponibel realinntekt for pensjonister med tilleggspensjon, mens minstepensjonistene vil få en betydelig økning. "Pensjonistektepar" i våre tabeller inneholder alltid minst en minstepensjonist, derfor kommer denne gruppen bedre ut enn de to andre.

Ved å sammenligne endringene i brutto og netto realpensjon, ser vi hva som skyldes endring i trygdeytelsene og hva som skyldes skattene. Disponibel realpensjon har en svakere utvikling enn brutto

realpensjon. Dette skyldes at skattejusteringene 1980 - 1981 ikke var tilstrekkelige til å holde tritt med inflasjonen. Med samme realinntekt i 1980 og 1981, vil man oppleve at skatten skjerpes i 1981.

Minstepensjonistene må kommenteres nærmere. I de siste årene har særfradraget, som tidligere ble fastsatt slik at minstepensjonene ble skattefrie, vært uforandret, og minstepensjonistene har fått et ekstra særfradrag for liten skatteevne. Tabell J tar ikke hensyn til et slikt særfradrag, og beregner skatt også av minstepensjonene. Hvis en slik praksis med særfradrag blir opprettholdt, er det tallene i kolonnen for brutto realpensjon som viser hvilken økning minstepensjonistene vil få i disponibel realpensjon. Forskjellen er et mål på hva skatteletten som følge av særfradraget betyr.

SUMMARY IN ENGLISH

This article presents a computer program - MIFO - for studying the old age pension in the National Insurance Scheme. The program is presented by its 10 standard output-tables, which give examples of the magnitude of today's pensions for groups of pensioners, historic development since 1970, and possible changes during 1981.

The old age pension consists mainly of a basic pension including possible supporter's supplement, and supplementary pensions. The basic pension differs with family category, that is, single pensioners, couples, and married pensioners supporting spouse. The size of the supplementary pension depends on previously earned income, and on the number of pension-earning years. Pension points are computed for each pension-earning year. The final pension point is the average of the 20 (or less) best income years. 40 pension point earning years give full supplementary pension. For pensioners with none or low supplementary pension, a special supplement is granted. The MIFO program computes individual pensions for pensioners with varying final pension points, family category and number of pension-earning years. For simplicity, pension-earning years are represented by the pensioners' year of birth. The pensions may be computed for a number of years, the current year, historic years, or future years.

Table A gives the minimum pensions as per spring 1981 for single pensioners, pensioner couples, and pensioners supporting spouse. The pension is split into basic pension, supporter's supplement, special supplement and compensatory supplement.

Table B shows how the pension, and its components, varies with the final pension points. The special supplement is reduced as the supplementary pension increases with increasing pension points. This table also gives the ratio of pension by income, that is, the previously earned income that would give the corresponding number of pension points.

Table C shows how the total pension varies with both final pension point and year of birth. The table illustrates how the youngest pensioners with many possible pension-earning years and low pension point may receive the same pension as older pensioners with

higher points. The different pensioners with equal pensions have the same development in the pensions, and may be grouped as in tables D, G and J. Table C also shows the magnitude of the pensions when the system is fully developed, in 2007 when it has existed for 40 years.

The Basic Amount used from 1 January 1981 was too low to give sufficient pensions throughout the year. (Considering the rise of prices). Table D gives the growth in disposable real pensions from 1980 to 1981, under alternative assumptions as to how the Basic Amount or the rate of the special supplement might be regulated by 1 May.

Table E gives a survey of the pensions 1981 for pensioners born 1914, by final pension points, the corresponding pensionable income and family category.

Table F shows pension points, corresponding income before pension age, disposable income, pension, and disposable pension, and pension in percentage of income - before and after taxes. Taxation of pensions and earned income differs.

Table G shows the development in the pensions from 1970 until today for pensioners with different levels of supplementary pensions.

Table H and H* show the development in the minimum pension - nominally and in 1980 prices.

Full disability pensions can also be computed by MIFO as shown in table I. The disability pension is set equal to the old age pension eventually obtained if the pensioner had continued in work.

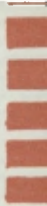
Table J shows in more detail the effect of one of the possible changes in the pensions during 1981 given in table D.

Utkommet i serien ART

Issued in the series Articles from the Central Bureau of Statistics (ART)

- Nr. 115 Hallstein Myklebost: Bosetningsutviklingen i Norge 1960 - 1970
Population and Settlement Change in Norway 1960 - 1970 1979
95 s. kr 11,00 ISBN 82-537-0946-3
- " 116 Helge Brunborg: Cohabitation without Marriage in Norway
Samliv uten vigsel i Norge 1979 30 s. kr 9,00
ISBN 82-537-0955-2
- " 117 Odd Aukrust: Econometric Methods in Short-term Planning: the
Norwegian Lesson Økonometriske metoder i korttidsplan-
leggingen: Erfaringer fra Norge 1979 84 s. kr 9,00
ISBN 82-537-0963-3
- " 118 Lorents Lorentsen, Steinar Strøm og Lars Erik Østby: Virk-
ningen på norsk økonomi av en pause i den videre kraftutbygging
Impacts on the Norwegian Economy of a Temporary Halt in the
Growth of Electricity Supply 1979 36 s. kr 9,00
ISBN 82-537-0984-6
- " 119 Jan Mønnesland: Analytisk glatting av rater for første gangs
giftermål Analytic Graduation of First Time Nuptiality Rates
1979 38 s. kr 9,00 ISBN 82-537-1008-9
- " 120 Bjørg Halvorsen: Fruktbarheten i og utenfor ekteskap i Norge
1946 - 1975 Marital and Extramarital Fertility in Norway
1980 97 s. kr 11,00 ISBN 82-537-1077-1
- " 121 IB Thomsen og Erling Siring: On the Causes and Effects of Non-
Response Norwegian Experiences Om årsakene til og virkningene
av frafall Erfaringer fra Norge 1980 52 s. kr 11,00
ISBN 82-537-1107-7
- " 122 Tor Skoglund: REGION En modell for regional kryssløpsanalyse
REGION A Model for Regional Input-Output Analysis 1980 61 s.
kr 11,00 ISBN 82-537-1125-5
- " 123 Adne Cappelen: Inntektsfordeling og konsum 1962 - 1978
Income Distribution and Consumption 1980 87 s. kr 11,00
ISBN 82-537-1146-8
- " 124 Adne Cappelen, Inger Holm og Paal Sand: MODIS IV Virknings-
tabeller for 1978 MODIS IV Impact Tables for 1978 1980
76 s. kr 11,00 ISBN 82-537-1200-6 ISSN 0085-431X
- " 125 Charlotte Koren: MIFO - En modell for analyse av folketrygdens
alderspensjon MIFO - A Model for Analysis of the Old Age
Pension of the National Insurance 1981 43 s. kr 10,00
ISBN 82-537-1239-1 ISSN 0085-431X
- " 126 Erik Biørn: The Consumption Function and the Life Cycle
Hypothesis: An Analysis of Norwegian Household Data
Konsumfunksjonen og livsinntekthypotesen: En analyse av
norske husholdningsdata 1981 Sidetall 22 Pris kr 10,00
ISBN 82-537-1248-0 ISSN 0085-431X

Fullstendig oversikt over tidligere nummer av serien Artikler finnes i
nr. 120.

Publikasjonen utgis i kommisjon hos
H. Aschehoug & Co. og Universitetsforlaget, Oslo,
og er til salgs hos alle bokhandlere
Pris kr 10,00

Omslag trykt hos Grøndahl & Søn Trykkeri, Oslo

ISBN 82-537-1239-1
ISSN 0085-431 x